

Traducere: Magda Zucker

Asumarea Responsabilității

Bereishit 5781

Dacă leadershipul este soluția, care este problema? Pe această temă, Tora nici că putea să fie mai specifică. Problema este eșecul asumării responsabilității.

Primele capitole ale Genezei se concentrează pe două povești: prima dintre ele este cea a lui Adam și Eva; cea de-a doua - Cain și Abel. Ambele se referă la un anumit tip de eșec.

Mai întâi Adam și Eva. Așa cum știm, ei păcătuiesc. Jenați și rușinați, ei se ascund, doar pentru a ajunge să descopere că nu te poți ascunde de Dumnezeu:

Domnul Dumnezeu a chemat pe om și i-a zis: „Unde ești?”. El a răspuns: „Ți-am auzit glasul în grădină; și mi-a fost frică, pentru că eram gol, așa că m-am ascuns.” Și Domnul Dumnezeu a zis: „Cine ți-a spus că ești gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care îți poruncisem să nu mănânci?” Omul a răspuns: „Femeia pe care mi-ai dat-o ca să fie lângă mine, ea mi-a dat din pom și am mâncat.” Și Domnul Dumnezeu a zis femeii: „Ce ai făcut?” Femeia a răspuns: „Șarpele m-a amăgit și am mâncat din pom.” (Gen. 3:9-12)

Ambii insistă că nu este vina lor. Adam o învinovățește pe femeie. Femeia dă vina pe șarpe. Rezultatul este paradisul pierdut: amândoi sunt pedepsiți și sunt alungați din grădina Edenului. De ce? Pentru că Adam și Eva neagă *responsabilitatea personală*. Ei spun, de fapt, “N-am fost eu.”

Cea de-a doua poveste este tragică. Prima situație de rivalitate între frați din Tora duce la prima crimă:

Dar pe când erau la câmp, Cain s-a ridicat împotriva fratelui său Abel și l-a omorât. Domnul a zis lui Cain: „Unde este fratele tău Abel?” El a răspuns: „Nu știu. Sunt eu păzitorul fratelui meu?” Și Dumnezeu a zis: „Ce ai făcut? Ascultă! Glasul sângelui fratelui tău strigă din pământ la Mine.” (Gen. 4:8-10)

Cain nu neagă răspunderea personală. El nu spune “N-am fost eu.” sau “Nu a fost vina mea.” El neagă *responsabilitatea morală*. De fapt el întreabă de ce ar trebui să îi pese lui de bunăstarea oricui altcuiva înafară de el însuși. De ce n-ar trebui să facem orice vrem, dacă avem puterea să o facem? În *Republica* lui Plato, Glaucon susține că dreptatea este orice este în interesul celei mai puternice părți. Puterea crează dreptatea. Dacă viața este o luptă darwiniană pentru supraviețuire, de ce ar trebui să ne limităm de dragul altora, dacă noi suntem mai puternici decât ei? Dacă nu există

moralitate în natură, atunci eu sunt responsabil doar pentru mine însumi. Aceasta este vocea lui Cain de-a lungul secolelor.

Aceste două povești nu sunt *doar* povești. Ele sunt o relatare, la începutul narațiunii Torei despre istoria omenirii, a unui eșec, mai întâi personal și apoi moral, de *asumare a responsabilității* - și pentru aceasta leadership-ul este răspunsul.

Există o etapă fascinantă în povestea primilor ani ai lui Moshe. El crește, merge la poporul său, la israeliți și îi vede suferind, făcând muncă de sclavi. Este de față atunci când un ofițer egiptean îl bătea pe unul dintre aceștia. Apoi textul spune: "S-a uitat într-o parte și în cealaltă și nu a văzut pe nimeni" (*vayar ki ein ish Ex. 2:12*, sau, mai literal, 'a văzut că nu era niciun om').

Este dificil să citim acest fragment literal. Un șantier nu este o locație închisă. Trebuie să fi fost și alți oameni prezenți. Doar două versete mai târziu aflăm că erau israeliți care știau exact ce s-a întâmplat Așadar expresia aproape sigur că înseamnă "S-a uitat într-o parte și în cealaltă și a văzut că nu era nimeni altcineva care să intervină."

Dacă este așa, avem aici prima instanță a ceea ce a ajuns să fie cunoscut ca "Sindromul Genovese" sau "efectul spectatorului,"¹ denumit astfel după un caz în care o femeie a fost atacată în New York, în prezența unui număr mare de oameni, care știau cu toții că este atacată, dar nu au intervenit pentru a o salva.

Specialiștii în științe sociale au realizat numeroase experimente, încercând să determine ce se întâmplă în astfel de situații. Unii susțin că prezența altor spectatori afectează interpretarea individuală a ceea ce se întâmplă. Având în vedere că nimeni altcineva nu intervine, ei trag concluzia că ceea ce se întâmplă nu este o urgență.

Alții însă susțin că factorul cheie este *diviziunea responsabilității*. Fiecare presupune că, având în vedere că sunt mulți alți oameni prezenți, altcineva va face un pas în față și va acționa. Pare că aceasta este interpretarea corectă a ceea ce se întâmplă în cazul lui Moshe. Nimeni altcineva nu este pregătit să vină în ajutor. Cine, în acest caz, ar fi fost probabil să intervină? Egiptenii erau stăpâni de sclavi. De ce ar trebui să se deranjeze și să își asume un risc pentru a salva un israelit? Iar israeliții erau sclavi. Cum ar fi putut să vină în ajutorul unui seamăn de-al lor când, făcând acest lucru și-ar pune în pericol propria viață?

A fost nevoie de un Moshe pentru a acționa. Însă asta este ceea ce face un leader. *Un leader este cineva care își asumă responsabilitatea*. Leadershipul ia naștere atunci când suntem activi, nu pasivi, atunci când nu așteptăm ca altcineva să acționeze căci poate că nu este altcineva - cel puțin nu în acel loc, în acel moment. Atunci când se întâmplă lucruri rele, unii își feresc privirea. Unii așteaptă ca altcineva să acționeze. Unii îi învinovătesc pe cei care nu reușesc să acționeze. Unii doar se plâng. Însă există unii oameni care spun "Dacă ceva nu este în regulă, hai să încerc să corectez." Ei sunt leaderii. Cei care fac o diferență în timpul vieții lor. Sunt cei care fac lumea noastră mai bună.

Multe din marile religii și civilizații se bazează pe acceptare. Dacă există violență, suferință, sărăcie și durere în lume, ei acceptă că acesta este pur și simplu modul în care funcționează lumea. Sau, voința lui Dumnezeu. Sau așa funcționează natura. Ei ridică din umeri, căci totul va fi bine în Lumea de Apoi.

Iudaismul a fost și rămâne cea mai mare religie a protestului din lume. Eroii acestei credințe nu au acceptat; ei au protestat. Erau dispuși să-l confrunte pe însuși Dumnezeu. Avraham a spus "Cel

¹ For a discussion, see http://en.wikipedia.org/wiki/Murder_of_Kitty_Genovese.

ce judecă tot pământul nu va face oare dreptate?” (Gen. 18:25). Moshe a spus “Doamne, pentru ce ai făcut un astfel de rău poporului acestuia?” (Ex. 5:22). Ieremia a spus “De ce cei răi se simt în largul lor?” (Ier. 12:1). Acesta este modul în care Dumnezeu își dorește să răspundem noi. *Iudaismul este chemarea lui Dumnezeu către responsabilitatea umană.* Cea mai mare realizare este să devenim partenerii lui Dumnezeu în opera creației.

Atunci când Adam și Eva au păcătuit, Dumnezeu i-a chemat “Unde sunteți?” Așa cum a subliniat Rabbi Shneur Zalman din Liadi, primul Lubavitcher Rebbe, această chemare nu se adresa doar primilor oameni.² Își are ecoul în fiecare generație. Dumnezeu ne-a dat libertate, însă alături de libertate vine și responsabilitatea. Dumnezeu ne învață ce trebuie să facem, însă nu face în locul nostru. Cu câteva rare excepții, Dumnezeu nu intervine în istorie. El acționează *prin noi*, nu *asupra* noastră. Vocea lui este cea care ne spune, așa cum i-a spus lui Cain, că ne putem opune răului din noi, la fel ca și răului care ne înconjoară.

Viața responsabilă este o viață care reacționează. Cuvântul ebraic pentru responsabilitate, *achrayut*, provine de la cuvântul *acher*, care înseamnă “altul.” Mărețul nostru “Altul” este Dumnezeu însuși, care ne cheamă să folosim libertatea pe care ne-a dat-o, să facem lumea să fie mai aproape de cum ar trebui aceasta să fie. Întrebarea principală, întrebare căreia îi răspundem prin modul în care ne trăim viața este: ce voce vom asculta? Vom urma vocea dorinței ca în cazul lui Adam și Eva? Vom asculta vocea mâniei ca în cazul lui Cain? Sau vom urma vocea lui Dumnezeu care ne cheamă să facem lumea un loc mai drept și mai bun?

Shabat Shalom

Jonathan Sacks

ÎNTREBĂRI ÎN JURUL MESEI DE SHABAT

1. Care povești din Tora vă influențează să acționați ca un leader și creea schimbare?
2. Credeți că doar oamenii care își asumă responsabilitatea personală ar trebui să devină leaderi?
3. Ca partener al lui Dumnezeu în crearea unei lumi mai bune, contra ce vei protesta?

www.RabbiSacks.org   @RabbiSacks

The Office of Rabbi Sacks, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved • Biroul Rabinului Sacks este susținut de The Covenant & Conversation Trust

² Noted in Nissan Mindel, Rabbi Schneur Zalman of Liadi, A Biography (New York: Kehot Publication Society, 1969).